

บทที่ 4

ลักษณะและบุคลิกภาพของนักเรียนกับการเรียนรู้

วัตถุประสงค์

หลังจากที่นักศึกษาอ่านบทเรียนนี้แล้ว นักศึกษาจะสามารถ

1. บอกความหมายของคำว่า “ลักษณะ” และ “บุคลิกภาพ” ได้
2. อธิบายได้ว่า “พื้นฐานในการสร้างบุคลิกภาพ” นั้นขึ้นอยู่กับอะไรบ้าง
3. ให้ข้อเสนอแนะแบบแผนที่จะช่วยส่งเสริมบุคลิกภาพของเด็กให้สมบูรณ์ได้
4. อธิบายได้ว่าเพราะเหตุใดจึงทำให้นักเรียนแต่ละคนมีความสามารถในการเรียนรู้แตกต่างกันได้
5. อธิบายได้ว่าความพร้อมของนักเรียนมีผลต่อการเรียนรู้หรือไม่อย่างไร
6. เสนอแนวทางในการประเมินผลว่านักเรียนมีความพร้อมหรือไม่ ได้

ลักษณะและบุคลิกภาพของนักเรียนกับการเรียนรู้

นักเรียนเป็นจุดศูนย์กลางของการเรียน ฉะนั้นในบทนี้จะกล่าวถึงนักเรียนอย่างละเอียด ด้านลักษณะบุคลิกภาพและความพร้อมซึ่งมีผลต่อการเรียนรู้มาก ก่อนอื่นควรจะได้ทราบความหมายของลักษณะและบุคลิกภาพ

ลักษณะ หมายถึง การแสดงออกหรือการกระทำอย่างใดอย่างหนึ่งที่บุคคลมีต่อสังคม เช่น รู้สึกขัดแย้งทางสังคมก็แยกตัวออกจากสังคมหรือการโกหก การโกง การมีจริยธรรม เป็นต้น (Sawrey and Telford, 1969 : 255)

บุคลิกภาพ หมายถึง พฤติกรรมทั้งหมดของบุคคล หรือ เป็นลักษณะการแสดงพฤติกรรมทุกอย่างของบุคคลที่มีต่อสังคม ลักษณะที่รวมเป็นบุคลิกภาพ เช่น ความสามารถ ความต้องการ อารมณ์ ทัศนคติ ความคิดเห็น ความเชื่อ การแสดงปฏิกิริยาเมื่อมีอารมณ์ แบบแผนความคิด รูปร่างลักษณะ และความมีจริยธรรม ลักษณะดังกล่าวแสดงออกเป็นพฤติกรรมที่แน่นอน เช่น เป็นคนเก็บตัว เป็นคนชอบทำเด่น เป็นคนน่าเกรงขาม เป็นต้น (Gage and Berliner, 1975 : 381)

1. ลักษณะของบุคลิกภาพ

บุคลิกภาพมีหลายลักษณะ ลักษณะใหญ่ ๆ คือ ระบบการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นทั้งทางจิตใจและทางกายของบุคคล ระบบนี้จะรวมทั้งความรู้ ทักษะ ค่านิยม และแรงจูงใจของแต่ละคน เพื่อปรับให้เข้ากับสภาพแวดล้อมที่เขาอยู่ บุคลิกภาพอาจพิจารณาในแง่ที่ว่า เป็นแบบแผนหรือปฏิกิริยาที่แต่ละคนแสดงกับตนเองกับคนอื่นเมื่อเกิดความคับข้องใจ ขัดแย้งใจ รวมทั้งวิธีที่ใช้ในการปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อม ซึ่งจะออกมาในลักษณะการควบคุมตัวเอง ความรับผิดชอบต่อตนเอง ต่อสังคม และความสนใจในสังคมนะรอบประชาธิปไตย เป้าหมายของการให้การศึกษาเพื่อพัฒนาความรู้ ทักษะ ค่านิยม และแรงจูงใจของแต่ละคนให้มีประสิทธิภาพ ซึ่งจะต้องมีการวางพื้นฐานตั้งแต่เด็ก

1.1 พื้นฐานในการสร้างบุคลิกภาพ

จุดมุ่งหมายของหลักสูตรมัธยมศึกษา พุทธศักราช 2521 มีข้อหนึ่งที่เน้นการสร้างเสริมบุคลิกภาพให้มีความซื่อสัตย์มีวินัยในตัวเอง เคารพต่อกฎหมายและกติกาสังคม รับผิดชอบต่อตนเอง ครอบครัวและสังคมตลอดทั้งเสริมสร้างความเสมอภาคและความเป็นธรรมในสังคม ถ้า

ครูสอนให้บรรลุจุดมุ่งหมายข้อนี้ได้ก็จะช่วยให้แต่ละคนดำรงชีวิตอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข ทุกคนมีความรับผิดชอบ ปฏิบัติตามกฎหมายมีจริยธรรมต่อกัน เป็นการป้องกันไม่ให้เกิดปัญหาสังคม

สภาพร่างกายของแต่ละคนและสิ่งแวดล้อมเป็นพื้นฐานในการสร้างบุคลิกภาพ เช่น สุขภาพทางกาย มีทักษะ (Psychomotor) อารมณ์ที่มั่นคง ความรู้และความสามารถทางปัญญา สิ่งที่จะช่วยในการปรับตัวความต้องการทางส่วนตัวและสังคมที่พอเหมาะและความคิดเกี่ยวกับตัวเองอย่างเหมาะสมซึ่งจะแยกกล่าวอย่างละเอียดเป็นข้อ ๆ ดังนี้

1.1.1 สุขภาพและทักษะ การมีสุขภาพไม่ดีนาน ๆ หรือความพิการทางกาย จะทำให้บุคคลมองตัวเองและเรื่องราวที่เกี่ยวกับตนเองในทางที่ไม่ดี ซึ่งมีส่วนทำให้ปรับตัวได้ ไม่เหมาะสมอันจะมีผลกระทบกระเทือนต่อการมีหรือการใช้ความสามารถทางปัญญา แต่ไม่ทุกคนเสมอไปที่เจ็บป่วยเรื้อรังแล้วจะปรับตัวได้ไม่ดี บางคนพิการอย่างมาก เช่น ตาบอด หรือหูหนวกหรือเป็นคนเก็บตัวเป็นเวลานานก็สามารถปรับตัวได้ดี บางคนเจ็บป่วยก็ปรับตัวได้ดี โรงเรียนและบ้านควรพยายามส่งเสริมสุขภาพทางกายที่ดีแก่เด็ก และให้ความสนใจเรื่องเช่นนี้ จัดการด้านโภชนาการ การพักผ่อนอย่างเพียงพอ การสันทนากการ การป้องกันและรักษาโรค

การขาดทักษะจะไปยับยั้งการสร้างบุคลิกภาพที่เหมาะสม คือ เด็กที่เป็นเช่นนี้จะไม่พอใจตัวเอง อาจมีพฤติกรรมแบบถดถอยหรือก้าวร้าว ไม่เข้าไปร่วมเล่นหรือทำกิจกรรมกับเด็กอื่นทำให้ไม่มีประสบการณ์เท่าเด็กอื่น เช่น เด็กพิการแขนด้วนหรือนิ้วขาด สามารถปรับตัวเข้ากับสภาพการณ์ต่าง ๆ ในบ้านและโรงเรียนได้ แต่จะทำกิจกรรมทางกาย เช่น การเขียน การร้องเพลงได้น้อยกว่าคนอื่น จึงต้องการความช่วยเหลือจากครู

1.1.2 ความมั่นคงทางอารมณ์ อารมณ์มีความสำคัญต่อทัศนคติ เป็นตัวควบคุมพฤติกรรมหลายอย่าง ความสามารถในการแสดงอารมณ์เป็นสิ่งจำเป็นในการดำรงชีวิต วิทยุผู้ใหญ่ควรเป็นวัยที่มีอารมณ์มั่นคง มีบุคลิกภาพที่เปลี่ยนแปลงได้ สามารถที่จะแสดงอารมณ์ได้อย่างเหมาะสม เช่น กังวลใจ รู้สึกผิด โกรธ ผู้ที่มีอารมณ์มั่นคงแสดงว่าบรรลุวุฒิภาวะทางอารมณ์แล้ว

การสอนและการจัดสภาพการณ์ให้เด็กมีมนุษย์สัมพันธ์ โดยให้แสดงอารมณ์อย่างเหมาะสม ไม่ทำลายตัวเองหรือสังคมและสามารถผ่อนคลายอารมณ์ได้จะต้องสอนตามขั้นพัฒนาการแต่ละขั้น

บ้านและโรงเรียนตั้งแต่ชั้นเตรียมอนุบาลจนถึงวิทยาลัย สถานเยาวชน องค์การที่จัดให้เด็กใช้เวลาว่างรวมทั้งการไปค่ายและตั้งแคมป์เหล่านี้จะช่วยพัฒนาบุคลิกภาพของเด็กได้คือช่วยให้มีความกล้าหาญ เชื่อมั่นในตนเอง จริงใจและไว้วางใจคนอื่นและยึดถือค่านิยมเป็นเป้าหมาย วิธีที่จะช่วยให้เด็กและวัยรุ่นมีบุคลิกภาพที่ดีจำเป็นต้องช่วยให้เขามีวุฒิภาวะทางอารมณ์และพยายามให้อารมณ์มั่นคงเสมอ โดยให้รางวัลเพื่อพัฒนาให้เด็กทำตามระเบียบของสังคมเพื่อเป็นสมาชิกที่ดีของชุมชน

อารมณ์มีบทบาทในชีวิตประจำวัน เด็กมีอารมณ์พอใจและไม่พอใจเช่นเดียวกับผู้ใหญ่ อารมณ์ไม่พอใจที่เกิดช่วงสั้น ๆ เช่น โกรธและกลัวทำให้ร่างกายมีพลัง เช่น วิ่งได้เร็วขึ้น ชกได้หนักขึ้น แต่ทำให้ความคิดไม่ชัดเจนเท่าที่ควร อารมณ์ไม่พอใจที่เกิดขึ้นนาน ๆ จึงมีผลต่อพฤติกรรมทางกายและจิตใจ

1.1.3 ความรู้และความสามารถทางปัญญา ความสามารถทางปัญญาและความคิดมีผลต่อบุคลิกภาพ เด็กวัยรุ่นที่มีปัญญาไม่ดี เรียนได้คะแนนน้อยจะได้รับการยอมรับน้อยกว่าเด็กที่ขาดทักษะพ่อแม่จะยอมรับเด็กที่พิการทางกาย มากกว่าจะยอมรับเด็กปัญญาอ่อนเพราะเด็กพวกหลังเรียนรู้อัตลักษณ์ได้น้อย มีปัญหาการปรับตัวมากไม่ค่อยยอมรับตัวเอง โดยเฉพาะอย่างยิ่งเขาจะรู้สึกว่าคุณและเพื่อนร่วมชั้นไม่ยอมรับเขา นอกจากนี้เด็กที่มีความสามารถตามปกติและความสามารถน้อยจะมีความวิตกกังวลและมีปัญหาทางอารมณ์มากกว่าเด็กที่มีความสามารถมาก ๆ

1.1.4 สิ่งที่จะช่วยในการปรับตัว การเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ช่วยให้มีการปรับตัว เมื่อบุคคลเรียนรู้เขาจะมีทักษะ ความรู้และทัศนคติที่เป็นไปในทางที่ดีทำให้เกิดความพอใจมากขึ้น การเรียนรู้จึงช่วยปรับจิตใจ เมื่อบุคคลเกิดความคับข้องใจ สิ่งที่จะช่วยให้ปรับตัวได้ดีก็คือ การเปลี่ยนเป้าหมายใหม่หรือพยายามไปให้ถึงเป้าหมายให้ได้ ส่วนการถดถอย การก้าวร้าว การเก็บกด และการวิตกกังวล เป็นการปรับตัวที่ไม่ได้ผลดี เพราะไม่ได้ช่วยแก้ปัญหาได้

1.1.5 ความต้องการด้านส่วนตัวและสังคมที่สมดุลย์กัน บุคคลควรจะมีการกระทำสองประเภท คือ ทำตามความต้องการของตนเองและทำตามความต้องการของสังคม แต่การยอมตามมาตรฐานและค่านิยมของกลุ่มควรทำอย่างมีเหตุผล คือเห็นว่าสิ่งนั้นดีจึงทำตาม ขณะเดียวกันก็ควรจะมีความเป็นตัวของตัวเองอยู่บ้าง แต่ถ้าทำตามความต้องการของตนเองโดยไม่คำนึงถึงสังคมก็จะนำไปสู่ความสับสนวุ่นวาย ไม่มีระเบียบวินัยในสังคมเกิดปัญหาอาชญากร อันธพาลในสังคม

1.1.6 มีความคิดเกี่ยวกับตนเองที่เหมาะสม เราจะทราบว่าเด็กมีทัศนคติและความรู้สึกต่อบุคลิกภาพของเขาอย่างไรโดยให้เขาบรรยายเกี่ยวกับตัวเขาเอง ความคิดความรู้สึกเหล่านี้จะได้รับการเรียนรู้โดยการดูทางเงื่อนไขหรือการเลียนแบบ เมื่ออายุมากขึ้น แต่ละคนจะไม่เปลี่ยนแปลงทัศนคติความรู้สึกหรือความคิดที่เกี่ยวกับตัวเองมากนัก

เด็กที่ปรับตัวไม่ดีขึ้นไม่พอใจลักษณะความเป็นอยู่ของตนในปัจจุบัน จึงมีความคิดเกี่ยวกับตัวเองในทางที่ไม่ดีแต่ก็มีความปรารถนาอยากจะมีลักษณะที่ดีหลาย ๆ อย่างในอุดมคติ ถ้าความคิดเกี่ยวกับตัวเองในปัจจุบันต่างกับในอุดมคติมากเท่าใด จะทำให้ปรับตัวได้ไม่ดีขึ้น เขาจะวิตกกังวลมากขึ้นและไม่ยอมรับตัวเอง ซึ่งมีผลต่อบุคลิกภาพ

การยอมรับตนเองเกี่ยวข้องกับการยอมรับผู้อื่น คือ

- เด็กที่ยอมรับเกี่ยวกับตนเองดีแต่ไม่ค่อยยอมรับผู้อื่น เขาจะมองตัวเองเกินกว่าที่เป็นจริง และไม่ค่อยคำนึงถึงว่าคนอื่นจะพูดหรือวิจารณ์ตนว่าอย่างไร
- เด็กที่ยอมรับตนเองและคนอื่นอย่างดี จะมีความเชื่อมั่นในตนเองและคนอื่นอย่างมากแน่ใจในการตัดสินใจของตนเองและรับผิดชอบการกระทำของตนเอง
- เด็กที่ยอมรับตัวเองและคนอื่นน้อยจะมีความวิตกกังวลมากมีความรับผิดชอบน้อยพึ่งตัวเองไม่ได้อย่างมากมีแนวโน้มที่จะปรองดองกับคนอื่น

ครูจะปรับปรุงความคิดเห็นเกี่ยวกับตัวเองของเด็กได้โดยวางแผนเพื่อช่วยให้เด็กเข้าใจตัวเอง วิเคราะห์ตัวเองและพฤติกรรมของคนอื่น จะทำให้ยอมรับตัวเองดีขึ้นและทำให้ความวิตกกังวลและความไม่มั่นใจน้อยลง

1.2 แบบแผนที่จะช่วยส่งเสริมบุคลิกภาพให้สมบูรณ์

ครูจะช่วยให้เด็กมีบุคลิกภาพที่ดีโดยให้แบบอย่างแก่นักเรียน ให้ประสบการณ์เพิ่มเติมเกี่ยวกับทัศนคติและค่านิยม ใช้เทคนิคการเข้ากลุ่มเพื่อปรับปรุงทัศนคติและค่านิยมรวมทั้งจัดให้มีการฝึกอย่างเหมาะสม เพื่อให้มีระบบค่านิยมที่มั่นคง องค์กรประกอบที่ช่วยทำให้บุคลิกภาพสมบูรณ์ มั่นคง มีดังนี้

1.2.1 จัดสิ่งแวดล้อมที่ทำให้อารมณ์มั่นคง ถ้าบุคคลมีความตึงเครียดมากและกังวลใจอยู่นาน ๆ ทำให้เรียนรู้ไม่ได้ผลและมีบุคลิกภาพไม่ดีครูจึงควรพัฒนาบรรยากาศในห้องเรียนเพื่อช่วยให้อารมณ์มั่นคง คือ

- มาตรฐานความประพฤติของนักเรียนได้รับการเข้าใจและยอมรับจากครู เด็กและวัยรุ่นจะมีจิตใจมั่นคง ถ้าเขารู้ว่าผู้ใหญ่ต้องการอะไรจากเขา และความต้องการนั้นไม่ควรจะเปลี่ยนแปลงบ่อย เด็กจะพอใจกฎที่ตั้งอย่างมีเหตุผลและไม่เปลี่ยนแปลงง่าย ๆ เขาอยากรู้ว่ามีพฤติกรรมอะไรแค่ไหนที่ครูไม่ชอบ เราจึงมักจะพบว่ามีการลองดีกับครูใหม่อยู่เสมอ ก่อนที่ครูจะตั้งมาตรฐานเรื่องความประพฤติควรให้นักเรียนมีส่วนร่วมด้วยเพื่อให้นักเรียนเข้าใจและยอมรับ

- มีการกระตุ้นนักเรียนให้เกิดความรู้สึกยอมรับและเป็นเจ้าของห้องเรียน ซึ่งจะช่วยให้เด็กนักเรียนมีอารมณ์มั่นคง สิ่งที่สำคัญคือครูจะต้องพยายามให้นักเรียนเกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของ และครูต้องยอมรับนักเรียนโดยการใช้คำพูดที่แสดงว่าครูพอใจนักเรียนแต่ละคนถ้าเด็กทำผิดครูก็แก้ไขให้ถูกและบางทีทำโทษบ้าง นักเรียนเล็ก ๆ มันแยกไม่ออกระหว่างตัวเองกับความประพฤติ ครูควรอธิบายให้นักเรียนเข้าใจว่าพฤติกรรมที่ผิดจะไม่ได้รับการยอมรับ ส่วนตัวเด็กนั้นครูยอมรับ

- นักเรียนได้แสดงอารมณ์ที่พึงพอใจอย่างเต็มที่ ถ้าไม่พอใจก็ได้รับความช่วยเหลือ ทำให้ความคับข้องใจและความวิตกกังวลน้อยลง ในห้องเรียนครูและนักเรียนมักไม่ค่อยแสดงอารมณ์ที่พึงพอใจและเก็บกดไว้ผิดกับชั้นอนุบาลและชั้นประถมที่ครูมักแสดงความพึงพอใจและกระตุ้นให้นักเรียนแสดงออก ที่เป็นเช่นนี้เพราะเมื่อเรียนมากขึ้น เนื้อหาวิชามากขึ้นนักเรียนก็รู้สึกว่า ความสุขในห้องเรียนลดน้อยลง จากการศึกษาพบว่ายิ่งอายุมากขึ้นก็ยิ่งจะสนใจและชอบโรงเรียนน้อยลง เพราะมีเหตุผลหลายอย่างที่ทำให้ไม่พอใจ ครูควรจัดบรรยากาศในห้องเรียนให้ดี โดยจัดโครงการสอนให้นักเรียนพอใจมากกว่าไม่พอใจ

- สนับสนุนให้มีความสัมพันธ์อันดีกับเพื่อนร่วมห้องและมีการเรียนรู้อย่างสนุกสนาน สิ่งสำคัญอีกประการหนึ่งที่จะช่วยใ้บุคลิกภาพสมบูรณ์ คือ การมีเพื่อนที่ดีหนึ่งหรือสองคนในห้องที่จะพูดคุยกันถึงความสนใจและหยิบยกปัญหามาพูดคุยกัน ครูควรพยายามให้นักเรียนมั่นใจว่าเขามีเพื่อนที่ดีหนึ่งหรือสองคน นักเรียนต้องการเป็นสมาชิกในกลุ่ม อาจจัดให้มีการอภิปรายหรือให้อ่านหนังสือที่จะให้ความรู้เกี่ยวกับการผูกมิตรและการเข้ากลุ่ม กลุ่มเพื่อนจะช่วยสนองความพอใจด้านความรักและความเป็นเพื่อน

เด็กเล็กอยากรู้อยากเห็นและต้องการเรียนถ้าเขาได้พูดเรื่องของตัวเองและสิ่งที่เขาพบเห็น ถ้าครูสนับสนุนให้นักเรียนหยิบยกปัญหาและหาข้อแก้ไขด้วยตนเองจะทำให้เด็กเรียนด้วยความสนุกสนาน

1.2.2 ครูกระตุ้นให้นักเรียนเข้าใจและยอมรับตนเอง การยอมรับตนเองเป็นพื้นฐานสำหรับการมีความคิดความเข้าใจตนเอง การที่ผู้อื่นยอมรับเด็กและการที่เด็กยอมรับผู้อื่นเกี่ยวข้องกับ การยอมรับตนเอง ถ้าเด็กไม่ได้รับการยอมรับจากครูและเพื่อนก็จะทำให้เขาไม่ยอมรับตัวเอง ส่วนเด็กที่ผู้อื่นปฏิบัติต่อเขาในฐานะที่ด้อยกว่าก็จะทำให้เขามีความคิดไม่ดีต่อตนเอง ผู้ที่จะช่วยให้เด็กรู้จักประเมินตัวเองตามความเป็นจริง คือ ผู้ให้คำปรึกษา (Counselor) เด็กจะได้รู้จักตัวเอง ทั้งในด้านที่เป็นจุดอ่อนและจุดดีเกี่ยวกับ ทักษะ ความรู้ ความสามารถ ความสนใจ และอารมณ์ เมื่อเด็กรู้ว่าสิ่งใดไม่ดีเขาต้องพยายามปรับปรุง ถ้าพยายามแล้วไม่ได้ผลเขาจะต้องยอมรับ

1.2.3 ช่วยนักเรียนให้บรรลุเป้าหมายที่เป็นจริง นักเรียนจะต้องเรียนรู้ที่จะเข้าใจตนเอง และควรมีประสบการณ์ในการตั้งจุดมุ่งหมายและพยายามทำให้สำเร็จ มีหลายคนที่ตั้งจุดมุ่งหมายในการเรียนสูงเกินไป เช่น นักเรียนที่มีความสามารถน้อยและเรียนวิทยาศาสตร์ชั้นสูงและคณิตศาสตร์หลายวิชาเพื่อเตรียมตัวจะเป็นวิศวกรหรือนักวิทยาศาสตร์เข้าจึงล้มเหลวมากกว่าสำเร็จ อาจต้องออกกลางคัน ครูควรพยายามให้นักเรียนตั้งจุดมุ่งหมายให้เหมาะสมกับความสามารถของนักเรียนเพื่อจะได้ประสบความสำเร็จ

1.2.4 จัดสภาพการณ์เพื่อฝึกให้เด็กได้พบความขัดแย้งใจ (Conflict) ตามปกติไม่ว่าห้องเรียนหรือในสภาพแวดล้อมอื่นย่อมทำให้เกิดความขัดแย้งใจอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ความขัดแย้งใจจะเกิดขึ้นได้เมื่อมีการทำงานระหว่างคนกลุ่มเล็กกับกลุ่มใหญ่ระหว่างกรรมกรกับนายจ้าง ครูควรหาวิธีให้นักเรียนรู้จักแก้ปัญหา โดยฝึกให้เขาใช้วิธีทางปัญญาและใช้เหตุผลเมื่อต้องเผชิญกับความขัดแย้งในสภาพการณ์ต่าง ๆ ความขัดแย้งใจจะช่วยให้มีประสบการณ์ซึ่งจะช่วยส่งเสริมบุคลิกภาพให้สมบูรณ์

ครูอาจจัดกิจกรรมให้นักเรียนแสดงบทบาทผลัดเปลี่ยนกัน (role play) เช่นมอบหมายให้รับผิดชอบงานต่าง ๆ และยังคงตกลงกันไม่ได้ ให้นักเรียนแก้ปัญหาโดยอภิปรายกลุ่ม เน้นให้นักเรียนใช้เหตุผลมากกว่าทะเลาะ โต้เถียง ตำหนิหรือลงโทษกัน การอภิปรายกลุ่มและการตัดสินใจร่วมกับกลุ่ม ช่วยส่งเสริมให้เข้าใจสังคม ค่านิยมทางจริยธรรมและยอมรับค่านิยมนั้นดีขึ้น นอกจากนี้ครูควรมีบทบาทในการลดความคับข้องใจ (frustration) มากกว่าที่จะจงใจจัดสภาพการณ์ให้เกิดความคับข้องใจ เพราะผู้ที่ผิดหวังมักมีความคับข้องใจและแสดงพฤติกรรมไม่ดี เช่นก้าวร้าว ถดถอย เป็นคนไม่อะลุ่มอล่วย และวิตกกังวล (Klausmeier and Goodwin, 1966 : 376-395)

2. ลักษณะของนักเรียนและการเรียนรู้

นักเรียนที่อายุเท่ากันหรืออยู่ชั้นเดียวกันจะมีความสามารถในการเรียนต่างกันลักษณะที่ทำให้ความสามารถในการเรียนรู้ของแต่ละคนต่างกันคือ

2.1 ความสามารถทางความคิด ความเข้าใจ และลักษณะทางปัญญา (Cognitive Abilities)

เราจะทราบความสามารถด้านนี้โดยใช้แบบทดสอบวัดเป็นรายบุคคลหรือเป็นกลุ่ม ผู้ที่มีเชาวน์สูงจะทำได้ดี เช่น ภาษาอังกฤษ คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ สังคมศึกษา และกิจกรรมที่ใช้ความคิด ความสามารถในการทำสิ่งต่างๆ เป็นผลมาจากพันธุกรรม และมีสิ่งแวดล้อมช่วยให้ความสามารถปรากฏออกมา

สิ่งแวดล้อมมีอิทธิพลต่อการพัฒนาโดยเฉพาะในระยะแรกเกิด การเสริมสร้างสิ่งแวดล้อมในวัยเด็กจะช่วยเร่งอัตราการพัฒนาทางปัญญา และทำให้เป็นผู้ใหญ่ที่มีความสามารถทางปัญญาสูงกว่าปกติ บลอม (Blom, 1964) พบว่า อายุ 17 ปี จะมีวุฒิภาวะทางปัญญา อย่างไรก็ตามจากการศึกษาระยะยาวพบว่าหลังจากอายุ 17 ปี แล้วการเจริญเติบโตทางปัญญาจะต่อเนื่องกันไปและเพิ่มขึ้นตั้งแต่อายุ 18-21 ปี และผู้ใหญ่ที่ฉลาดจะมีเชาวน์ปัญญาเพิ่มขึ้นอีกเล็กน้อยตั้งแต่อายุ 30-42 ปี เบอเรน (Birren) และบอทวินิค (Botwinick, 1955) พบว่าเด็กวัยรุ่นถึงวัยผู้ใหญ่เชาวน์ปัญญาจะเพิ่มขึ้นอีก 11 คะแนน และ ไบเลย์ (Baylay, 1955) พบว่าการเจริญเติบโตทางปัญญาจะเพิ่มขึ้นจนกระทั่งอายุ 50 ปี จากการศึกษาดังกล่าวทำให้สรุปได้ว่าสิ่งแวดล้อมมีอิทธิพลต่อระดับเชาวน์ปัญญา

การทราบระดับเชาวน์ปัญญาของเด็กแต่ละคนมีประโยชน์แก่โรงเรียนในด้านที่เกี่ยวกับความพร้อมและความสามารถในการเรียน คือ จะทำนายความสัมฤทธิ์ผลบางวิชา เช่น คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ เป็นต้น และทำให้สามารถแยกเด็กฉลาดมาก ๆ ออกจากเด็กที่เรียนอ่อนได้

2.2 ความสามารถทางทักษะและลักษณะทางกาย (Psychomotor Abilities)

ลักษณะที่จัดว่าเป็นความสามารถด้านทักษะ คือ ร่างกายมีกำลังแข็งแรงทำสิ่งต่างๆ ได้รวดเร็ว ถูกต้องแม่นยำในการทำงานได้สัมพันธ์กัน มีความคล่องแคล่วและยืดหยุ่น ความสามารถเหล่านี้เป็นสิ่งจำเป็นในการทำกิจกรรมต่างๆ ให้ได้ดีที่สุด เช่น การเขียน พิมพ์ดีด เขียนตัวเลข ทำแผนที่ ทำเครื่องใช้ในบ้าน เครื่องใช้ด้านการเกษตร อุตสาหกรรมและอื่น ๆ กีฬาและกิจกรรมกลุ่มก็ต้องใช้ทักษะ เช่น การพูด การร้องเพลง การเล่นเกม เป็นต้น

จากการศึกษา พบว่า เด็กที่อายุเท่ากัน มีทักษะและลักษณะทางกายต่างกันมาก โดยศึกษาเด็กชายและเด็กหญิงประมาณ 40 คน มีเขาวงกตปัญญาตั้งแต่ 62-146 อายุเฉลี่ย 125 เดือน พบว่า กำลังในการบิดระหว่างเด็กที่แข็งแรงที่สุดกับอ่อนแอที่สุดจะต่างกัน 15.5 กิโลกรัม ซึ่งมีเครื่องมือให้เด็กบิดแรงเท่าที่เขาทำได้ ความเร็วในการเขียนจะต่างกันอย่างมากจาก 5.4-9.8 ตัวอักษรใน 1 นาที และพบอีกว่า กำลังในการจับบิดและความเร็วในการเขียนมีผลต่อความสัมพันธ์ผลทุกวิชา

นอกจากนี้ ลักษณะการเปลี่ยนแปลงทางกายยังมีผลต่อลักษณะทางอารมณ์ด้วย จากการศึกษาคเด็กหญิง 1,000 คน หลังจากมีประจำเดือนแล้ว พบว่าสนใจเพศตรงข้าม แต่งตัวมากขึ้น และสนใจกีฬาและกิจกรรมที่รุนแรงน้อยลง เด็กวัยนี้อาจสนใจวิชาตัดเย็บเสื้อผ้ามากกว่าวิชาพลศึกษา เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงของฮอร์โมนและเด็กที่มีวุฒิภาวะเร็วมีแนวโน้มที่จะแข็งแรงดี กว่า สูงกว่า และหนักกว่าเด็กที่มีวุฒิภาวะช้ารวมทั้งพฤติกรรมเป็นที่ยอมรับของสังคมมากกว่าด้วย

2.3 ลักษณะทางอารมณ์ (Affective Characteristics)

ได้แก่ความสนใจ ทัศนคติ ค่านิยมรวมทั้งสภาวะที่ผิดปกติทางอารมณ์ ซึ่งมีผลต่อการเรียนการสอน เด็กฉลาดบางคนได้คะแนนสูงในวิชาหนึ่ง แต่ไม่ได้วิชาหนึ่ง เพราะไม่สนใจวิชานั้นมีทัศนคติที่ไม่ดีต่อวิชานั้นหรือต่อครู หรือบางทีนักเรียนวิทยาลัยเรียนได้คะแนนไม่ดี เพราะเนื้อหาวิชาไม่เกี่ยวข้องกับจุดมุ่งหมายที่เขายึดถือว่ามีคุณค่า ทั้งหมดนี้นับเป็นลักษณะทางอารมณ์ที่มีผลให้เรียนตกต่ำ

ด้านความสนใจ เด็กและวัยรุ่นจะมีความชอบและไม่ชอบต่างกันมากในด้านกีฬา เกมส์ต่าง ๆ โปรแกรมโทรทัศน์ วิทย์ วิชาต่าง ๆ กิจกรรมในโรงเรียนและอาชีพ สิ่งแวดล้อมมีอิทธิพลต่อความสนใจ มีผู้ศึกษาความสนใจของนักเรียน ป.1-ม.ศ. 5 ในอเมริกาจำนวน 2,248 คน พบว่า ทั้งหญิงและชายสนใจกีฬาและพลศึกษา หญิงสนใจน้อยทางด้านคณิตศาสตร์ เด็กชายชั้นมัธยมไม่ค่อยสนใจการใช้ภาษา การอ่านและศิลปะด้านอื่น แต่จะชอบวิทยาศาสตร์มากขึ้น แบบแผนของความสนใจย่อมเปลี่ยนแปลงไปตามสมัยขึ้นอยู่กับอิทธิพลของโทรทัศน์และสภาพการณ์ในโลก ครูมีบทบาทในการสร้างความสนใจให้แก่เด็กและช่วยเด็กในการกำหนดเป้าหมาย

ด้านทัศนคติและค่านิยม ทัศนคติและค่านิยมจะขึ้นอยู่กับสิ่งแวดล้อมเป็นส่วนมาก เช่นครอบครัว เพื่อนบ้าน โรงเรียน ศาสนา และสิ่งต่าง ๆ ในระยะวัยรุ่นตอนปลาย ทัศนคติและค่านิยมจะคงที่มากกว่าวัยเด็กและวัยรุ่นตอนต้น เราจะทราบทัศนคติและค่านิยมของเด็กจากการกระทำบางอย่างของเขา ทัศนคติและค่านิยมต่อโรงเรียนมีผลต่อการเรียน จากการศึกษาเด็กชายและหญิง 440 คน อายุ 14-19 ปี ที่ออกจากโรงเรียนกลางคันขณะอยู่ชั้นมัธยม พบว่าไม่ชอบครู ไม่ชอบวิธีการสอนและความสัมพันธ์ในโรงเรียน

ปัญหาทางอารมณ์ ปัญหาทางอารมณ์ที่รุนแรงเป็นปัญหาทางสังคมมากที่สุด เด็กทุกระดับมีบางคนที่ไม่ได้เรียนไม่ได้ เพราะมีปัญหาทางอารมณ์ซึ่งมีผลต่อบุคลิกภาพ แซนซี (Chancy) และสมิทเทอร์ (Smither, 1953) ศึกษาเด็กอนุบาล - ม.ศ. 1 และเด็กปัญญาอ่อนพบว่า เด็กปัญญาอ่อนที่มีปัญหาทางอารมณ์มีจำนวนมากกว่าเด็กปกติ ปัญหาทางอารมณ์เกิดจากครอบครัวที่มีลักษณะต่าง ๆ คือ

- 2.3.1 ครอบครัวแตกแยก 36%
- 2.3.2 ครอบครัวที่พ่อแม่ทำงานเต็มเวลา 23%
- 2.3.3 ครอบครัวที่ไม่เอาใจใส่เด็ก 21%
- 2.3.4 ครอบครัวที่พูดภาษาต่างประเทศ 20%

เด็กที่มีปัญหาทางอารมณ์ทุกคนจะมีความวิตกกังวล ความวิตกกังวลจะมีความสัมพันธ์กับความสัมฤทธิ์ผลในการอ่านในวิชาคณิตศาสตร์ และภาษา (Feldhusen และ Klausmeier, 1962) เด็กที่มีระดับเชาวน์ต่ำ (56-81) จะมีความวิตกกังวลสูงกว่าเด็กที่มีระดับเชาวน์ปกติ (90-110) และระดับเชาวน์สูง (120-146) และพบว่าเด็กหญิงในกลุ่มดังกล่าวจะมีความวิตกกังวลสูงกว่าเด็กชาย

2.4 ผลที่ได้รับจากครอบครัวและชนชั้นในสังคม (Effects of Home and Social Class)

ครอบครัวเป็นสถานที่ ๆ ให้การศึกษาเบื้องต้นแก่เด็ก จากการศึกษาพบว่าเด็กที่มีปัญหาทางอารมณ์มากมายมีสาเหตุมาจากครอบครัว และวิธีการอบรมเลี้ยงดูของครอบครัวก็มีผลต่อบุคลิกภาพด้วย ในครอบครัวแบบประชาธิปไตยที่สมาชิกมีส่วนร่วมในการตัดสินใจร่วมกัน นักจิตวิทยาเชื่อกันว่า เด็กที่มาจากครอบครัวแบบนี้จะเชื่อมั่นในตนเองและปรับตัวได้ดีกว่าเด็กที่มาจากครอบครัวที่มีคนใดคนหนึ่งเป็นผู้ตัดสินใจ ซึ่งอาจเป็นพ่อหรือแม่

เด็กที่อ่านได้ดีจะมาจากบ้านที่พ่อแม่เห็นพ้องกันในวิธีการควบคุมลูก ถ้าพ่อแม่มีความคิดเห็นขัดแย้งกันเกี่ยวกับวิธีการเลี้ยงลูกจะทำให้สภาพครอบครัวไม่มีความสุข นอกจากนี้การศึกษาของพ่อแม่มีความเกี่ยวข้องกับระดับความสัมฤทธิ์ผลในโรงเรียน พ่อแม่ที่มีการศึกษาสูงจะเป็นแบบอย่างให้เด็กและจะให้รางวัลมากกว่าปกติเมื่อลูกเรียนได้ดี จากการศึกษาของไมเออร์ (Meyer, 1963) พบว่าทัศนคติของพ่อแม่ต่อวัยรุ่นมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความรู้ในวิชาวิทยาศาสตร์ของวัยรุ่น

ชนชั้นทางสังคมก็มีความเกี่ยวข้องกับความสำเร็จทางการเรียน เด็กจำนวนมากที่มาจากครอบครัวชั้นสูงฐานะดี จะเข้าวิทยาลัยได้มากกว่าเด็กที่มาจากสังคมชั้นต่ำ (Davie, 1953) เด็กในสังคมชั้นต่ำไม่มีความมั่นคงทางเศรษฐกิจ จึงมีโอกาที่จะเรียนรู้เป้าหมายที่ดีในระยะยาวได้น้อย เด็กพวกนี้มักมีอุปสรรคที่ทำให้ไม่มีความสุขและไม่มีความก้าวหน้าในโรงเรียนไม่ประสบความสำเร็จในการเรียนและการเข้าสังคมจึงมีทัศนคติที่ไม่ดีต่อการศึกษา และมีปัญหาอื่น ๆ ทางการศึกษาอีก เช่น ขาดวุฒิภาวะทางอารมณ์มีความสามารถทางปัญญาต่ำและต่อต้านสังคม เป็นต้น

2.5 อายุ (Age)

งานพัฒนาการตามขั้นอายุมีความสัมพันธ์กับการเรียนรู้ งานพัฒนาการของมนุษย์มี 6 ระดับ คือ ทารก วัยเด็กตอนต้น วัยเด็กตอนกลาง วัยรุ่น วัยผู้ใหญ่ตอนต้น วัยกลางคน และวัยชรา เป็นงานที่ช่วยให้มีสุขภาพและการเจริญเติบโตที่ดีในสังคม เป็นสิ่งที่บุคคลจะต้องเรียนรู้ ถ้าต้องการให้ตนเองเป็นบุคคลที่มีความสุขและประสบความสำเร็จ การประสบความสำเร็จในงานแต่ละขั้นอายุจะทำให้เขามีความสุขและประสบความสำเร็จในงานขั้นต่อไป แต่ถ้าล้มเหลวจะทำให้แต่ละคนไม่มีความสุขและงานพัฒนาการขั้นต่อไปก็ประสบความสำเร็จได้ยาก

งานพัฒนาการของวัยรุ่นมี 10 ระดับ คือ

2.5.1 ประสบความสำเร็จในด้านการมีความสัมพันธ์อย่างมีวุฒิภาวะกับเพื่อนรุ่นเดียวกันทั้งสองเพศ

2.5.2 ประสบความสำเร็จในการมีบทบาทตามเพศของตน

2.5.3 ยอมรับสภาพทางกายของตนและใช้ร่างกายให้เกิดประโยชน์

2.5.4 เป็นอิสระทางอารมณ์จากพ่อแม่และผู้ใหญ่คนอื่น

2.5.5 ไม่ต้องพึ่งพาผู้อื่นทางด้านเศรษฐกิจ

- 2.5.6 มีการคัดเลือกและเตรียมตัวเพื่ออาชีพ
- 2.5.7 มีการเตรียมตัวเพื่อแต่งงานและชีวิตครอบครัว
- 2.5.8 พัฒนาทักษะทางปัญญา และความคิดรวบยอดที่จำเป็นสำหรับการเป็นพลเมืองดี
- 2.5.9 มีความต้องการและมีความรับผิดชอบต่อสังคม
- 2.5.10 มีค่านิยมและจริยธรรมเป็นแนวทางดำเนินชีวิต

การประสบความสำเร็จในงานชั้นพัฒนาในระดับอายุหนึ่งจะทำให้ได้รับผลอย่างดีในงานชั้นพัฒนาที่สูงขึ้น และทำให้ประสบความสำเร็จในการทำงานอย่างอื่นด้วย วัยรุ่นที่ประสบความสำเร็จในชั้นพัฒนาการที่สังคมกำหนดไว้ เขาจะต้องควบคุมความต้องการของตนเองและยอมรับตนเอง สามารถทำตามกฎเกณฑ์ของสังคมได้

2.6 เพศ (Sex)

ความแตกต่างระหว่างเพศแสดงให้เห็นตั้งแต่ระยะทารกจนถึงวัยรุ่น ทั้งสองเพศจะมีลักษณะทางชีววิทยาและการดำเนินชีวิตต่างกัน เพราะสังคมกำหนดบทบาททางเพศให้หญิงและชายต่างกัน

ความแตกต่างทางกาย ชายสูงกว่าและหนักกว่าหญิง ยกเว้นเมื่ออายุ 11-15 ปี เด็กหญิงจะมีวุฒิภาวะเร็วกว่าเด็กชาย หญิงจะเข้าสู่วัยสาว (Puberty) เร็วกว่าชาย 12-20 เดือน เด็กชายจะสูงกว่าและแข็งแรงกว่าหญิง อัตราการตายของชายจะสูงกว่าหญิงทุกระดับอายุ

ความแตกต่างทางปัญญาจากการใช้แบบทดสอบวัดเชาวน์ปัญญา (WISC และ Revised Stanford Biner Scale) พบว่า หญิงและชายมีสติปัญญาไม่ต่างกันแต่หญิงจะได้คะแนนสูงสุดทางภาษาส่วนชายได้คะแนนสูงสุดทางการคำนวณ ก่อนถึงชั้นป. 5 หญิงจะได้คะแนนสูงกว่าชายแต่หลัง ป.5 ไปแล้วชายจะได้คะแนนสูงกว่าหญิงโดยเฉพาะวิชาคณิตศาสตร์ และวิทยาศาสตร์

ความแตกต่างทางการเล่นกีฬาและกิจกรรมอื่นจะเห็นได้ตั้งแต่วัยเด็กตอนต้นและเพิ่มขึ้นเมื่ออายุมากขึ้นจนถึงวัยรุ่น เด็กหญิงจะชอบอ่านมากกว่าเด็กชาย ส่วนเด็กชายจะชอบเล่นกีฬามากกว่า

ความสนใจอาชีพของหญิงและชายต่างกันมากในระยะมัธยมตอนปลาย การสอนพยาบาล ควรเน้นที่เพศหญิง และควรเน้นงานที่ใช้กำลังกับเพศชาย ถ้าครูทราบความแตกต่างเหล่านี้จะทำให้จัดสอนได้เหมาะสม เช่น อาจจัดชั้นที่สอนวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ระดับสูงสำหรับเด็กหญิงและเด็กชายที่ชอบวิชานี้และทำวิชานี้ได้ดี เด็กหญิงที่แสดงความสนใจทางดนตรี ศิลปะ และธุรกิจก็ให้เรียนดนตรี ศิลปะ วรรณคดี คหกรรมศาสตร์ และธุรกิจในระดับสูงให้เหมาะสมกับความสนใจ

สรุป อายุและเพศมีผลน้อยที่สุดต่อความพร้อมหรือความก้าวหน้าในการเรียนและการทำงานในโรงเรียน ส่วนความสามารถทางปัญญาจะมีบทบาทมากที่สุด ความพร้อมในการเรียนนอกจากจะขึ้นอยู่กับลักษณะของผู้เรียนแล้ว วิธีการสอนและเนื้อหาวิชาที่มีผลต่อการเรียนรู้ด้วย

3. ความพร้อมของนักเรียนและการเรียนรู้

เด็กที่จะมีความสามารถมีพื้นฐานที่จะเข้าใจและเรียนเนื้อหาวิชาได้จะต้องจะต้องมีความพร้อมที่จะทำงาน เนื้อหาวิชาต้องสอดคล้องกับความสนใจและความต้องการรวมทั้งไม่เกินความสามารถของนักเรียน

ความพร้อมโดยทั่ว ๆ ไปหมายถึงความสามารถทางกายและจิตใจที่จะเรียนซึ่งประกอบด้วยความอยากเรียนมีทักษะและมีพื้นฐานที่เหมาะสม ความพร้อมมีความสำคัญสำหรับเด็ก ถ้าเด็กยังไม่พร้อม การเรียนรู้ก็ไม่ได้ผลดี ความพร้อมใจในการอ่านและเรียนเลขคณิตมีความสำคัญต่อเด็กทุกระดับและต่อการเรียนทุกวิชา ก่อนที่ครูจะสอนควรรู้ขอบเขตความพร้อมของนักเรียนก่อน การเรียนที่ดำเนินไปช้า ๆ แต่ผู้เรียนได้รับประโยชน์จากการเรียนนั้นดีกว่าการบังคับให้เด็กเรียนโดยยังไม่พร้อม จากการศึกษาพบว่าเด็กที่เรียนเมื่อมีความพร้อมแม้จะเรียนช้ากว่าคนอื่นก็จะเรียนทันคนอื่นภายหลัง

3.1 ความพร้อมและสภาพการณ์เรียนรู้แบบต่าง ๆ

การเรียนรู้ที่ต่างกันก็ต้องใช้ความพร้อมต่างกันด้วย จากการศึกษา (Hildreth, 1949) พบว่าองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับความพร้อมในการอ่าน คือ

- 3.1.1 วุฒิภาวะทางภาษา รวมทั้งสามารถเข้าใจการสนทนาและการใช้ภาษาพูด
- 3.1.2 วุฒิภาวะทางสมองอยู่ในระดับอายุ 6 ปี

3.1.3 มีประสบการณ์และมีพื้นฐานที่เพียงพอ รวมทั้งมีความรู้เรื่องสี ชื่อสิ่งของต่าง ๆ และเรื่องเกี่ยวกับสิ่งนั้น ความคิดรวบยอดเกี่ยวกับเวลาและระยะทาง

3.1.4 วุฒิภาวะทางการรับรู้ รวมทั้งความสามารถที่จะสังเกตรายละเอียดของวัตถุที่เห็นและความรู้แตกต่างของสัญลักษณ์

3.1.5 มีความสามารถอย่างดีในการเห็นและการฟัง

3.1.6 มีความสามารถในการถือสิ่งของต่าง ๆ และใช้ทักษะทางกล้ามเนื้อที่จำเป็น

3.1.7 มีการปรับตัวทางสังคมและอารมณ์ รวมทั้งการควบคุมตัวเอง เชื่อมั่นในตนเอง มีความปรารถนาและทำตามคำแนะนำได้ ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ มีสมาธิ

3.1.8 มีปฏิกริยาตอบโต้ต่อเรื่องในหนังสือ จากการเล่าเรื่องรวมทั้งความอยากรู้อยากเห็นเกี่ยวกับหนังสือ พยายามตั้งใจฟังเรื่องราวในหนังสือและมีความรู้บางอย่างเกี่ยวกับคำสัมผัสในโคลงกลอน นิทานของเด็ก

3.2 องค์ประกอบที่ช่วยให้เกิดความพร้อม

ครูอาจประเมินผลว่าเด็กมีความพร้อมหรือไม่ จากการพิจารณาสิ่งต่อไปนี้

3.2.1 สุขภาพของเด็ก เด็กที่ป่วยหรือมองเห็นหรือได้ยินไม่ชัดจะไม่พร้อมที่จะเรียน การสำรวจสุขภาพเป็นระยะและการตรวจร่างกายทำให้ครูสามารถแยกและช่วยเด็กที่เจ็บป่วยในโรงเรียนได้ ครูจะช่วยให้โดยหาสาเหตุของการเจ็บป่วยหรือการมองเห็นที่ไม่ชัดเจน

3.2.2 การปรับตัวทางอารมณ์ เด็กที่ไม่มีความสุขจะเรียนไม่ได้ดี สาเหตุอาจเกิดจากครอบครัว ปรับตัวเข้ากับผู้อื่นไม่ได้ มีปัญหาเกี่ยวกับการเรียน มีเด็กจำนวนมากที่ไม่ได้รับความอบอุ่นและมีความต้องการต่าง ๆ ที่ควรได้รับพิจารณาก่อนเข้าเรียน เด็กบางคนมีปัญหาการปรับตัวทางอารมณ์หรือสังคม สิ่งเหล่านี้ทำให้เด็กไม่มีความพร้อมที่จะเรียนครูควรสำรวจสุขภาพจิตของเด็กในชั้น บันทึกพฤติกรรมที่สำคัญไว้ในระเบียบสะสม เด็กชายที่ขี้อายและไม่เข้าสังคมจะมีปัญหาการปรับตัวเข้ากับเพศตรงข้ามคือเข้ากลุ่มเพื่อนต่างเพศไม่ได้

3.2.3 วุฒิภาวะทางสมองและกล้ามเนื้อ ในการพิจารณาความพร้อมต้องสำรวจความสามารถทั่วไปของเด็ก เด็กที่ไม่มีความสามารถในการทำงานวิชาต่าง ๆ เขาจะเรียนรู้ได้ยาก เช่น เด็กอายุน้อยกว่า 6¹/₂ ปี ไม่มีวุฒิภาวะทางสมองที่จะเรียนอ่านในบรรยากาศของชั้นเรียนทั่วไป ถ้าให้เด็กพวกนี้เรียนอ่านก็จะเรียนได้ช้าในวิชาการเขียน การวาดรูปและพิมพ์ดีด วุฒิภาวะทางกล้ามเนื้อเป็นองค์ประกอบที่สำคัญ เด็กป.1 ไม่สามารถควบคุมกล้ามเนื้อที่จะเขียนตัวอักษรหรือวาดรูปได้ดี ความพร้อมที่จะเขียนเป็นผลมาจากการทำงานประสานกันระหว่าง

ความสามารถทางสมอง ความมั่นคงทางอารมณ์ ความสามารถในการเห็นและการรับรู้ที่ดี ช่วงสนใจที่ดี มีพัฒนาการทางกล้านเนื้อที่เหมาะสมและควบคุมได้ดี รวมทั้งมีความต้องการที่จะเรียนครูจึงควรพิจารณาหลาย ๆ สิ่งดังกล่าวประกอบกัน

ความพร้อมในการเรียนโดยทั่ว ๆ ไปควรเป็นความพร้อมที่จะเรียนวิชาเฉพาะมากกว่าวิชาทั่ว ๆ ไป เด็กที่พร้อมจะเรียนอ่าน อาจไม่พร้อมจะเรียนเลขคณิต ความพร้อมที่จะเรียนเลขคณิตเป็นผลมาจากวุฒิภาวะทางสมอง ทักษะคิด ความสนใจ ประสบการณ์เดิม จุดมุ่งหมายและวิธีการเรียน

ความพร้อมมีความสำคัญในการเรียนวิชาต่าง ๆ มาก เด็กอายุเฉลี่ย 10 ปี หรือ 15 ปี ที่มีอายุสมอง 10 ปี จะไม่มีวุฒิภาวะทางสมองที่จะเรียนความเป็นนามธรรมในวิชาพีชคณิต เด็กจะมีปัญหาเรื่องลำดับเวลา ความสัมพันธ์ของเวลาและระยะทางในวิชาประวัติศาสตร์และภูมิศาสตร์ เพราะสติปัญญายังไม่เจริญพอที่จะเข้าใจ เด็กอายุ 3 ปี ที่พ่อแม่เดินทางไปไกล ๆ จะไม่เข้าใจว่าทำไมพ่อแม่จึงไม่มาหาเขา

เกี่ยวกับเรื่องความพร้อมนี้บรูเนอร์ไม่เห็นด้วยเรื่องการให้เรียนได้ต่อเมื่อถึงขั้นพัฒนาการทางความคิดหรือถึงขั้นอายุที่กำหนดไว้ เขาเชื่อว่าหลักสูตรของโรงเรียนไม่จำเป็นต้องยึดอย่างเคร่งครัดต้องเหมาะสมกับการพัฒนาการทางความคิด ครูสามารถทำให้ความสามารถในการคิดของเด็กเพิ่มขึ้นได้เร็วกว่าปกติ นักการศึกษาบอกว่าถ้าเด็กได้รับการกระตุ้นอย่างเหมาะสมก็พร้อมที่จะเรียน อ่านได้เร็วขึ้นดีกว่าจะรออยู่เฉย ๆ จนถึงอายุที่ครูกำหนดไว้ บรูเนอร์ (1960) บอกว่าเราจะสอนวิชาใดให้ได้ผลกับเด็กคนใดก็ได้ไม่ว่าจะอยู่ในขั้นพัฒนาการทางความคิดขั้นใดก็ตาม ทั้งนี้ต้องขึ้นอยู่กับวิธีการสอนของครูและการจัดเนื้อหาวิชาที่เริ่มต้นจากง่ายไปหายาก คำแนะนำของบรูเนอร์มีผู้นำไปวิจัยและทดลองใช้ แต่ยังไม่มียุทธวิธีจึงต้องคอยติดตามดูผลงานวิจัยต่อไป (Gibson, 1976 : 56, 170)

3.2.4 ประสบการณ์การเรียนรู้เดิม การเตรียมฝึกและจัดให้เด็กมีประสบการณ์จะทำให้เด็กมีพื้นฐานที่จะเรียนอย่างได้ผล ทอมสัน (Thomson, 1949) ศึกษาเปรียบเทียบความก้าวหน้าในการอ่านของเด็ก ป.1 ที่ไม่เข้าโรงเรียนอนุบาล กับเด็ก ป.1 ที่เรียนอนุบาล พบว่าเด็กส่วนใหญ่ที่เรียนอนุบาลอ่านได้ดีกว่าเด็กที่ไม่ได้เรียนอนุบาล เนื่องจากมีแนวโน้มที่จะรู้สึกสับสนและเห็นว่าตัวอักษรสลับกันน้อยกว่า

ในการศึกษาประเภทของประสบการณ์ที่ควรมีในการเรียนรู้การอ่าน วอลเทอร์ (Walters, 1934) กำหนดให้เด็กอนุบาลกลุ่มทดลองทำกิจกรรมต่าง ๆ ที่สัมพันธ์กับเนื้อหาที่ใช้สำหรับอ่าน ชั้นป. 1 ส่วนเด็กกลุ่มควบคุมไม่ได้ทำกิจกรรม พบว่าเด็กอนุบาลที่ทำกิจกรรมจะอ่านได้ดีกว่าเมื่อขึ้นไปอยู่ชั้น ป.1 เพราะได้รับประสบการณ์ที่ทำให้พร้อมที่จะเรียนอ่าน แม้ว่าการสอนอนุบาลจะไม่รวมการอ่านจริง ๆ แต่ก็เป็นการจัดให้เด็กมีประสบการณ์การเข้าสังคมเป็นเตรียมเด็กอย่างดีที่สุด เพื่อให้มีความพร้อมในการอ่าน การจัดการเรียนการสอนในระดับอนุบาลก็ได้แนวคิดมาจากความเชื่อของบรุนเนอร์ด้วย

ดีล (Deal, 1934) ศึกษาการเรียนของนักเรียนชั้นปีหนึ่ง 9 กลุ่ม ที่ได้มีเวลาฝึกหัดและเรียนเสริมทางการอ่านสัปดาห์ละหนึ่งชั่วโมง ผลการทดลองพบว่าส่วนมากจะเข้าใจการอ่าน 100% ส่วนกลุ่มควบคุมที่ไม่ได้ฝึกจะไม่ได้ผลจากการอ่านตอนแรกเริ่ม

คินเซอร์ (Kinzer, 1948) รายงานว่าการสอนเสริมวิชาเลขคณิต สำหรับนักเรียนที่เรียนวิชาเคมีทั่วไปจะทำให้ทศวิชาเคมีน้อยกว่าตอนที่ไม่ได้สอนเสริม

บราวน์ (Brown, 1933) ซึ่งวิเคราะห์หนังสือสถิติและความลำบากของนักเรียนที่จะเรียนสถิติได้วิจารณ์ว่า ความคิดรวบยอดทางคณิตศาสตร์จะยากตอนเริ่มเรียนสถิติเป็นวิชาแรก และจะเรียนสถิติวิชาต่อไปได้เมื่อนักเรียนเตรียมตัวอย่างดีที่จะเรียน สรุปจากการวิจัยพบว่า เด็กที่เรียนได้คะแนนต่ำ เพราะขาดประสบการณ์ในวิชานั้น ถ้าครูได้พิจารณาเรื่องความพร้อมและสอนเป็นแนวทางให้ก่อนเด็กก็จะไม่มีปัญหา

3.2.5 ครูและคุณภาพของการสอน คุณภาพของการสอนก็มีความสำคัญต่อความพร้อม ครูควรคำนึงถึงเด็กที่เรียนช้าและเรียนเร็ว ซึ่งจะมีความพร้อมไม่เท่ากัน ปัญหาใหญ่ในการสอนอีกปัญหาหนึ่ง คือ ครูต้องการสอนให้ครอบคลุมเนื้อหาทั้งหมด มีครูหลายคนรู้สึกว่าจะเวลาที่สอนมีน้อยจึงต้องสอนช้า ๆ และสอนเร็ว ทำให้นักเรียนไม่เข้าใจตามไม่ทัน การเรียนก็ไม่ได้ผลและเรียนจบโดยไม่รู้ที่เริ่มที่ไหน ถ้าครูย้อนกลับไปสอนใหม่ก็จะสอนได้ ไม่ครอบคลุมเนื้อหา แต่ถ้านักเรียนมีพื้นฐานและทักษะเพียงพอแล้ว ครูก็จะสอนได้เร็วและครอบคลุมเนื้อหาได้หมด การสอนที่เด็กไม่เข้าใจจะมีผลสะสมระยะยาว เพราะบางวิชาเป็นพื้นฐานสำหรับเรียนวิชาที่สูงขึ้น ถ้านักเรียนไม่เข้าใจวิชาพื้นฐานแล้วก็ยากที่จะเข้าใจวิชาที่สูงขึ้น (Pressey, Robinson and Horrocks, 1959 : 195 - 201)

4. สรุป

นักเรียนแต่ละคนจะมีบุคลิกภาพ ลักษณะทางกาย ทางปัญญา รวมทั้งมีความพร้อมต่างกัน เนื่องกันจากพันธุกรรมและสิ่งแวดล้อม การเรียนการสอนที่จะให้ได้ผลดีมีประสิทธิภาพ ควรจะคำนึงถึงสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ประกอบด้วย

คำถามท้ายบทที่ 4

1. จงอธิบายความหมายของคำว่า “ลักษณะ” และ “บุคลิกภาพ” มาตามที่ท่านทราบ
2. ท่านเข้าใจว่า “พื้นฐานในการสร้างบุคลิกภาพ” นั้นขึ้นอยู่กับอะไรบ้าง อย่างไร
3. ถ้าท่านเป็นครู ท่านจะให้ข้อเสนอแนะแนวทางในการที่จะช่วยส่งเสริมบุคลิกภาพของเด็กให้สมบูรณ์ได้อย่างไรบ้าง
4. เพราะเหตุใดจึงทำให้นักเรียนแต่ละคนมีความสามารถในการเรียนรู้แตกต่างกัน

บรรณานุกรม

- Gage, N.L., Berliner, David C. "The Development of Personality" *Educational Psychology*
Chicago : Rand M. Nally College Publishing Company, 1975.
- Gibson, T. Janice., Psychology *for the Classroom New* Jersey : Englewood Ciffs, Prentice-
Hall, Inc., 1976,
- Klausmeier, Herbert J. and Goodwin William. *Learning and Human Abilities New* York :
Harper and Row Publisher, 1966.
- Pressey, Sidney L., Robinson, Francis P, and Horrocks, John E. *Psychology in Education*
New York : Harper and Row, Publishers, Inc., 1959.
- Sawrey, James M. and Telford, Charles W. *Educational Psychology* Boston : Allyn and Bacon,
Inc., 1969.